

04.04.2025 – 10.04.2025, № 15

КОМПЕТЕНТНОЕ МНЕНИЕ

Юридичний аудит проблемної заборгованості

У сучасних умовах економічної нестабільності та зростання фінансових ризиків проблемна заборгованість є гострим питанням для багатьох бізнесів. Вчасний і якісний юридичний аудит проблемної заборгованості допомагає не лише оцінити фінансове становище компанії, а й розробити ефективну стратегію для мінімізації втрат. У 2025 році аудит такого характеру став невіддільним елементом управлінської політики компаній. Тож пропонуємо розглянути основні етапи, підходи й методи проведення аудиту проблемної заборгованості в контексті поточної реальності.

Що таке проблемна заборгованість

Проблемна заборгованість – це борг, який не може бути своєчасно погашено через фінансові труднощі боржника або з інших причин. До основних ознак проблемної заборгованості належить прострочення платежів на тривалий час, визнання боржника банкрутом, порушення договорів і кредитних зобов'язань. Водночас питання проблемної заборгованості виникає не тільки у кредитних відносинах, а у відносинах за контрактами на постачання товарів і послуг, орендними угодами тощо.

Цілі й завдання юридичного аудиту проблемної заборгованості

Основною метою юридичного аудиту проблемної заборгованості є виявлення правових ризиків і розуміння можливих способів їх мінімізації. Юридичний аудит дає змогу:

- оцінити стан заборгованості та її структуру;
- виявити прогалини у правовому оформленні договірних відносин;
- визначити правомірність вимог щодо стягнення заборгованості;
- розробити механізми реструктуризації або рефінансування боргу;
- оцінити перспективи стягнення, судових спорів або позасудового врегулювання.

Основні етапи юридичного аудиту

Підготовчий етап. На цьому етапі юристи / фінансисти збирають інформацію щодо поточної заборгованості, укладених договорів, кредитних угод, історії платежів тощо. Важливо звернути увагу на наявність судових процесів або виконавчих проваджень, пов'язаних із заборгованістю. Цей етап передбачає ретельний аналіз первинної документації.

Юридичний аналіз. На цьому етапі виконують юридичний аналіз договорів, кредитних угод та інших документів на предмет відповідності вимогам чинного законодавства, а також оцінюють можливість використання правових механізмів для захисту прав кредитора або боржника, залежно від контексту аудиту. Особливу увагу треба приділити:

- відповідності умов договорів вимогам чинного законодавства;

- виявленню порушень із боку контрагентів;
- аналізу можливості застосування штрафних санкцій або зміни умов договору через форс-мажорні обставини.

Фінансово-правовий аналіз. Паралельно з юридичним аналізом оцінюють фінансовий стан боржників. Це дає змогу зрозуміти, чи є в боржника реальні можливості погасити заборгованість, чи треба готуватися до судового спору або іншого способу врегулювання.

Зокрема, тут потрібно працювати з публічними реєстрами, відшукувати пов'язаних осіб, керівників цільових юридичних осіб, їхніх засновків та аналізувати їхній майновий стан на предмет можливості притягнення до субсидіарної / солідарної відповідальності з боржником. Також варто шукати майно, яке можна було б відчужити за фраздаторними правочинами.

Розроблення рекомендацій. На підставі проведеного аудиту складають висновок з рекомендаціями. Останні можуть передбачати реструктуризацію боргу, пошук альтернативних джерел фінансування для погашення боргу, ініціювання судового процесу або, у деяких випадках, підготовку до визнання боржника банкрутом.

Саме на цьому етапі оцінюють те, чи варто витратити ресурс на "війну" з боржником, чи краще спробувати знайти порозуміння в мирний спосіб.

Юридичні ризики та їх мінімізація

Одним із ключових аспектів аудиту є оцінка юридичних ризиків. У 2025 році основними ризиками залишаються:

- прогалини в договірній базі;
- неналежне оформлення забезпечувальних заходів (наприклад, застави);
- неузгодженість договірних умов із чинним законодавством;
- неправильне застосування штрафних санкцій або процентів за користування кредитом.

Мінімізація цих ризиків полягає в унесенні відповідних змін до договорів, забезпеченні належного документального оформлення боргових зобов'язань, а також використанні альтернативних способів розв'язання спорів, як-от медіація.

Судові процедури та позасудове врегулювання

Практика свідчить, що у 2025 році судові процедури щодо стягнення заборгованості так само будуть поширеними, але не завжди саме вони є оптимальним способом розв'язання конфліктів. Судові процеси займають багато часу та ресурсів, тому часто доцільніше використовувати позасудові способи врегулювання.

Не варто забувати і про можливість скористатися досудовими механізмами врегулювання спору, які часто дають можливість зберегти ділові відносини між сторонами й уникнути додаткових витрат на судові процеси.

ВИСНОВОК:

Юридичний аудит проблемної заборгованості є важливим інструментом для зниження фінансових ризиків компанії та захисту її інтересів. У 2025 році актуальність такого аудиту лише зростає, оскільки фінансова нестабільність і збільшення кількості неплатоспроможних боржників змушують компанії ретельно контролювати свою кредиторську й дебіторську заборгованість. Правильний підхід до аудиту заборгованості дає змогу не лише

зменшити втрати, а й уникнути багатьох правових помилок. Як відомо, краще запобігти проблемі, ніж потім розгрібати її у суді, адже, як кажуть юристи, краще один раз підписати правильний договір, ніж двічі бігати до судів. Звичайно, якщо ви не судовий адвокат.

Ну а найкраща порада на всі часи – ніколи не давати гроші в борг без відповідного ліквідного забезпечення.

Григорій Павленко,
адвокат, керуючий партнер
Pavlenko Legal Group

© ТОВ "ІАЦ "ЛІГА", ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2025

У разі цитування або іншого використання матеріалів, розміщених у цьому продукті LIGA ZAKON, посилання на LIGA ZAKON обов'язкове. Повне або часткове відтворення чи тиражування будь-яким способом цих матеріалів без письмового дозволу ТОВ "ЛІГА ЗАКОН" заборонено.